

Somatski frazemi u ruskom i njemačkom jeziku

Radoš, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:115124>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Sveučilišni diplomski studij

Ruski jezik i književnost; smjer: nastavnički

Iva Radoš

Somatski frazemi u ruskom i njemačkom jeziku

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za rusistiku
Sveučilišni diplomski studij
Ruski jezik i književnost; smjer: nastavnički

Somatski frazemi u ruskom i njemačkom jeziku

Diplomski rad

Student/ica:
Iva Radoš

Mentor/ica:
prof. dr. sc. Marina Radčenko

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Iva Radoš**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Somatski frazemi u ruskom i njemačkom jeziku** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 30. rujan 2024.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Frazeologija.....	2
2.1. Frazemi.....	4
2.2. Sveze riječi	6
2.3. Podrijetlo frazema.....	7
2.4. Funkcionalni stil frazema	7
2.5. Oblik frazema	8
2.6. Tipovi ekvivalencije frazema	9
3. Somatski frazemi	12
4. Usporedba ruskih i njemačkih somatskih frazema.....	14
5. Zaključak.....	28
6. Izvori.....	30
6.1. Literatura	30
6.1. Web–literatura	32
7. Sažetak: Somatski frazemi u ruskom i njemačkom jeziku	34
8. Резюме: Соматические фразеологизмы в русском и немецком языках	35
9. Abstract: Somatic idioms in Russian and German.....	36

1. Uvod

Ono što je zajedničko sadašnjem, prošlom i budućem čovječanstvu je upravo jezik i njegova dinamičnost. Kroz nju se prenosi i održava povijest, kultura, društveni život naroda svijeta. Upravo frazemi kao ustaljeni oblik koji sa svojim značenjem nadilazi doslovno značenjeriječi i daje im novo ruho otkriva novi živopisni aspekt svakog pojedinog jezika. Osim jezika, ljudski organi su također ono što čini svako živo biće. Zbog toga je i važnost somatskih frazema utoliko veća jer kroz njih dobivamo uvid u različite oblike i izraze sastavnica ljudskog tijela koje su nam poznate.

Ipak prije same analize nalazi se teorijski dio rada. Taj je dio predviđen za predstavljanje frazeologije kao mlade, ali samostalne znanosti. Nadalje, opisat će se frazemi i njihova razlika u usporedbi sa svezama riječi. Također će biti spomenute i druge karakteristike frazema kao što su njihovo podrijetlo, funkcionalni oblik i istovrijednost. Sve ove karakteristike služe kao temelj za analizu frazema u drugom dijelu ovoga rada. Kako bi se dobio uvid u specifičnost frazema koji koriste dio ljudskog tijela kao sastavnicu, jedno poglavlje bit će posvećeno upravo somatskim frazemima.

Drugi će se dio rada, kako je već spomenuto, baviti analizom ruskih i njemačkih somatskih frazema. Kao predmet analize ovoga rada izabrani su sljedeći dijelovi tijela: glava, ruka, oko, noga, srce, nos, uho. Za svaki od ovih dijelova tijela navest će se pet frazema koji će biti uspoređeni s njemačkim primjerima.

Svrha je rada analizirati i istražiti somatske frazeme u ruskom i njemačkom jeziku kako bi se identificirali slični ili različiti elementi njihove uporabe, sastava i oblika. Cilj je, dakako, pokazati u kojem se stupnju jednakosti frazemi pojavljuju te tako steći uvid u jezične i kulturološke nijanse koje te frazeme čine istima ili različitima.

2. Frazeologija

Frazeologija je relativno nova grana jezikoslovlja koja proučava frazeme. Pomaže nam razumjeti značenje i uporabu složenih izraza koji se često koriste u govoru i pisanju. Uz to frazeologija ima i drugo značenje te se može definirati kao zbir frazemskih izraza u određenom jeziku.

U svezi s tim, treba istaknuti kako je frazeologija dvoznačan pojam. Osim što se odnosi na lingvističku disciplinu koja proučava frazeme, frazeologija se također definira kao ukupnost frazema specifičnih za određeni jezik (Burger 2003: 11).

Na ovom mjestu važno je i definirati frazeologiju kao lingvističku disciplinu. Jednostavno rečeno to je grana lingvistike koja proučava frazeološke jedinice. Na temelju toga definira se i na sljedeći način: „Frazeologija je jezikoslovna disciplina koja u odnosu na druge, srodne, jezikoslovne discipline, poput leksikologije, sintakse i morfologije, ima vlastiti predmet i posebne metode jezične analize i jezičnog opisa,, (Melvinger 1984: 84).

Stoga, krenimo s njezinim počecima. Frazeologija je usko povezana s leksikologijom, od koje se ova lingvistička disciplina odvojila sredinom prošlog stoljeća. Posebnu zaslugu za osamostaljenje ove discipline nosi Viktor Vladimirovič Vinogradov. Naime, kroz svoj rad pod nazivom *Об основных типах фразеологических единиц в русском языке* (Osnovni tipovi frazeoloških jedinica u ruskom jeziku) (Moskva, 1947.) postavlja začetke samostalnosti i jedinstva frazeologije. S tim u svezi Sovjetski Savez postaje kolijevka slavenske frazeologije (Fink–Arsovski 2002: 6).

Međutim, Vinogradov za svoj rad crpi inspiraciju iz inicijativa drugih kolega koji su već prije pokazali interes za ovu jezičnu pojavu. Rad *Traité de stylistique française* švicarskog lingvista C. Ballyja iz 1909. godine označava ključnu prekretnicu u razvoju frazeologije. Bally je u njemu spomenuo paralelne skupine riječi u tekstu. Otprilike 25 godina kasnije, njemački indoeuropeist W. Porzig objavio je esej u kojem je objasnio svoje otkriće „bitnih značenjskih odnosa,,. Ti propisi služe za povezivanje riječi i rezultiraju „uskim asocijacijama,,. U publikaciji iz 1967. godine rumunjski lingvist E. Coseriu proširio je Porzigovu ideju. Također je britanski lingvist J. R. Firth istraživao ovo područje. Firth je bio

kontekstualist, što znači da je uvijek promatrao riječi u određenom kontekstu. On je uveo pojam „kolokacija” kako bi opisao uobičajene veze između riječi (Donalies 2009: 3–6).

Stoga je očito da je interes za ovaj jezični fenomen, kako su ga istraživali i razvijali različiti lingvisti kroz povijest, rezultirao stvaranjem temelja na kojima počiva naše suvremeno razumijevanje frazeologije.

Važno je istaknuti da Charles Bally prvi postavlja pitanje što su frazemi iz čisto lingvističke perspektive, ističući da je njihova posebna značajka semantika. On naime razlikuje čvrste veze riječi koje su izgubile samostalnost svojih komponenti i smisao dobivaju samo u određenoj kombinaciji. Također, razlikuje one veze koje nisu idiomatične i nastaju spontano u govoru. Iako su neka od Ballyjevih mišljenja dijelom odražavala rasprave o frazeološkim pitanjima koje i danas imamo, tada nisu bila popularna u srednjoj i zapadnoj Europi. Zato su ruski lingvisti prihvatili i dalje razvijali Ballyjeve ideje kao osnovu za teoriju frazeologije (Bally 1921).

Nadalje, već spomenuti Vinogradov koristi tu teoriju kao temelj za kategorizaciju frazema u tri tipa, čime stvara temelj za sve buduće pokušaje definiranja ovog jezičnog fenomena. Vinogradov razlikuje tri vrste frazema: frazeološke sraslice, frazeološka jedinstva i frazeološke sklopove. On smatra da su njihova osnovna obilježja česta pojava, nemotiviranost, izražavanje emocije te preneseno značenje (Vinogradov 1977).

Prema Simeonu frazeološke sraslice praćene su visokom semantičkom jedinstvenošću, čvrstoćom povezanosti i homogenošću. Uzevši to u obzir, da se zaključiti kako su to „pravi idiomi” ili jedinice čije je značenje potpuno nevezano uz riječi koje ih čine ili značenje tih riječi (Simeon 1969: 375). Nadalje, frazeološke sraslice Vinogradov definira kao riječi koje su izgubile svoje prvotno značenje. Kao osnovne osobine navode se čvrstoća i nedjeljivost. Frazeološka jedinstva imaju manju spojivost među svojim dijelovima jer se njihova struktura poklapa s uobičajenim modelima u jeziku. Njihovo značenje često proizlazi iz metaforičnih ili metonimijskih proširenja značenja pojedinačnih riječi, koje su također izgubile svoje osnovno značenje. Na taj način one stvaraju čvrste i uobičajene veze između riječi. Kao zadnju podvrstu Vinogradov navodi frazeološke sveze ili sklopove. Kod takvih je frazema jedna komponenta zadržala svoje izvorno leksičko značenje, a druga komponenta je ta koja

posjeduje prenesenost u značenje te na taj način značajno doprinosi frazeološkom značenju te cjeline (Vinogradov 1977).

Što se tiče razvoja frazeologije u germanistici, sve do završetka Drugog svjetskog rata, istraživanje frazeologije na njemačkom jeziku fokusirat će se uglavnom na poslovice i izreke. Prvi cjeloviti prikaz njemačke frazeologije potječe od ruske istraživačice frazeologije, I. I. Černyšove. Prvi temeljni teorijski radovi o njemačkoj frazeologiji većinom su djela autora iz bivše Istočne Njemačke (Palm 1995: 109). Tek je u sedamdesetim i osamdesetim godinama prošlog stoljeća u Njemačkoj počeo rasti interes za istraživanje frazeologije. Važne prekretnice bile su objavljivanje *Handbuch der Phraseologie* A. Buhofera, A. Sialma i H. Burgera 1982. godine, te djelo *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache* W. Fleischera, također prvi put objavljeno 1982. godine (Burger 2007: 9–12).

Za razliku od istraživanja frazeologije u Rusiji, u njemačkoj lingvistici frazeologija nije dobila status zasebne znanstvene discipline. No, frazeologizmi se općenito smatraju „sekundarnim kompleksnim znakovima”, koji „proizlaze iz temeljnih jedinica sustava (sintakse, morfologije i leksika)” (Burger, Buhofer, Sialm 1982: 290).

Stoga, lingvisti pokazuju svijest o ovoj jezičnoj pojavi i njezinoj važnosti u svakodnevnom govoru, bilo da je riječ o pisanom ili usmenom izričaju.

U skladu s tim, bitno je istaknuti i možda očekivanu podjelu frazeologije u određenim jezicima. Naime, frazeologija svakog jezika može se podijeliti na nacionalnu i međunarodnu. Kao što samo ime govori nacionalna frazeologija razvija se unutar određenog jezika, dok je međunarodna zajednička mnogim jezicima. Kombinacija oba tipa frazeologije pruža vjerodostojnu i cjelovitu sliku o narodu koji ih koristi. U sljedećim poglavljima detaljnije ćemo spomenuti ovu podjelunacionalnih i međunarodnih frazema.

2.1. Frazemi

Frazemi su neizostavan dio svakog jezika. Njihova upotreba prisutna je u svakodnevnoj komunikaciji, važna je prilikom učenja stranih jezika i u publicistici. Kao značajna lingvistička pojava, frazemi su dio frazeologije i obogaćuju svaki jezik, predstavljajući dokaz njegove

živahnosti. Još važnije je istaknuti da, kao stabilne jezične kombinacije, odražavaju smjer razvoja jezika i njihov broj stalno raste.

Shodno tome osnovnu jedinicu frazeologije Menac naziva frazem (ili frazeologizam), koji definira kao stalnu kombinaciju riječi u kojoj je jedna ili više komponenti izgubila svoje izvorno značenje (Menac 2007: 5).

Iako se može činiti jednostavnim definirati ovaj pojam, kroz povijest pa sve do današnjeg dana lingvistima nije bilojednostavno postići suglasnost o tome što zapravo predstavlja frazem. Upravo tu se spominje terminološki kaos unutar frazeologije kada je riječ o imenovanju fiksnih izraza (Fleischer 1997: 2). U svezi s tim, postaje teško i postaviti jasne granice unutar kojih bi se određeni izraz smatrao frazeološkim ili ipak ne.

Prema Omaziću, većina definicija ima značajne nedostatke, a on naglašava složenost istraživanja ovog područja:

Frazeološka je građa prilično raznorodan i neukrotiv skup jedinica. Frazeološke jedinice nisu uredno razgraničene, savršeno omeđene kategorije, pa je frazeološki inventar prevelik izazov svakom strogom i pedantnom modelu koji želi obuhvatiti sve od njihova nastanka, uporabe u diskursu, do razumijevanja. Frazeolozi ispituju mnoge postojeće teorije, usvajaju neke od njih, druge odbacuju, ovisno o tome kako se uspijevaju nositi sa različitostima i specifičnostima frazeološkog materijala (Omazić 2014: 36–37).

Unatoč tome, Menac ističe da čvrsta struktura frazema dodatno potvrđuje njihovo postojanje, jer u njima pojedini dijelovi ne mogu biti zamijenjeni drugim riječima, čak ni sinonimima ili riječima sličnima po sferi upotrebe (Menac 1970: 1). Nadalje, Valgina podupire tu izjavu te ističe kako su u svom sastavu, frazemi uvijek složeni, nastajući spajanjem nekoliko komponenata. Također se naglašava da je ključna karakteristika frazema njihova stabilnost; oni se ne stvaraju u trenutku govora kao fraze, već se koriste onako kako su već ustaljeni u jeziku (Valgina 2001). Stoga je važno naglasiti pojam sveze riječi, kako bismo bolje razumjeli što frazem zapravo znači. Upravo svezama riječi posvećeno je sljedeće poglavlje.

2.2. Sveze riječi

Menac navodi kako sveze riječi mogu biti slobodne i frazeološke. U slobodnim svezama, svaka riječ zadržava svoje značenje, pa se tako značenje cijele sveze temelji na kombinaciji pojedinačnih značenja. Slobodne sveze riječi nastaju spontano tijekom razgovora kada osoba odabire riječi prema svojim potrebama. Ako kažemo „kupiti novine,, tu svaka riječ ima svoje samostalno značenje i bilo koja komponenta može se zamijeniti. Osoba jednostavno može odlučiti koju prateću riječ upotrijebiti, odnosno, što kupiti umjesto novinaili što učiniti s novinama (Menac 2007: 9).

Bitno je ukazati na to da sveze riječi nisu uvijek ili samo slobodne ili samo frazeološke (Menac 2007: 10–11). Jedan od primjera za to je *pokazati zube*. Ako ga promatramo u slobodnoj svezi, obje riječi zadržavaju svoje osnovno značenje, pa tako „pokazati,, znači izložiti nešto vidljivo, a „zub,, označava čvrste strukture u ustima. Međutim, u frazeološkoj svezi „pokazati zub,, značenje se mijenja –riječi gube svoje izvorno značenje, a ova sveza kao cjelina dobiva novo, metaforičko značenje koje ukazuje na prikazivanje snage ili odlučnosti. Dakle, ovisno o kontekstu, možemo odrediti je li veza slobodna ili frazeološka.

Ipak, neke od frazeoloških sveza stvorene su na bazi slobodnih sveza. Većina tih frazema koji su nastali iz slobodnih kombinacija riječi obično su jako slikoviti. Ta slikovitost povezana je sa desemantizacijom, koja predstavlja proces promjene značenja dijelova frazema. Desemantizacija može biti ili potpuna ili djelomična. Potpuna desemantizacija događa se kada sve komponente frazema izgube svoje prvotno značenje i frazeološko značenje postane potpuno novo. S druge strane, kod djelomične desemantizacije, samo neki dijelovi gube svoje izvorno značenje, dok preostali dio određuje frazeološko značenje (Fink–Arsovski 2002: 6).

Isto tako vidljivo je da slobodne sveze nastaju spontano tijekom razgovora, gdje govornik slobodno odabire riječi koje će koristiti, ovisno o situaciji. S druge strane, frazeološke sveze su gotove jedinice s unaprijed definiranim značenjem. Govornik ne kombinira pojedinačne riječi već odabire već formiranu frazeološku svezu i njezino značenje.

2.3. Podrijetlo frazema

Već je prije spomenuto kako frazeologija može biti nacionalna ili međunarodna. Osim ove, postoji podjela koja pokazuje odakle frazemi potiču, odnosno iz kojeg jezika dolaze ili u koji su jezik preuzeti. Tako možemo razlikovati frazeme koji su karakteristični za određeni jezik (nacionalni) i one koji su preuzeti iz drugih jezika (posuđeni) (Menac 2007: 16). Primjer frazema nastalog u njemačkom jeziku je *Weltschmerz* što označava 'svjetsku bol/tugu' (*мировая скорбь*), a u ruskom jeziku *герой нашего времени*.

Upravo ovo su i primjeri za posuđene frazeme, ali od strane drugih jezika. Naime, kada govorimo o posuđenim frazemima, to su izrazi koji su se prvotno pojavili u jednom jeziku, ali se koriste i u drugim jezicima osim svog izvornog. Prilikom korištenja u drugim jezicima oni se mogu, a i ne moraju prilagoditi (Menac 2007: 16).

Zanimljivo je stoga vidjeti kako određeni izrazi koji su nastali unutar jednog jezičnog područja ipak pronadu svoje mjesto i izvan tih granica. To ukazuje na univerzalnost ljudske komunikacije, koja prvotno nastaje kroz individualan pristup određenoj situaciji.

U tom smislu važno je spomenuti još jedno područje nastanka frazeoloških jedinica. Naime, to je područje ili izvor iz kojeg je frazem potekao. Tako postoji mnogo frazema koji su svoj izvor našli u književnim djelima, sportu, glazbi i mnogim drugim područjima ljudskog života (Menac 2007: 17). U ovom radu pažnja će biti posvećena frazemima koji su povezani s dijelovima tijela, što predstavlja još jedan izvor za stvaranje frazema. Vidljivo je dakle da inspiracija za stvaranje frazema dolazi iz različitih životnih okolnosti i situacija te da i nema čvrstih pravila u tom pogledu.

2.4. Funkcionalni stil frazema

Kada govorimo o okolnostima i situacijama s kojima se susrećemo, te situacije mogu biti povezane s još jednim elementom frazema. Naime, ovisno o situaciji i stil frazema može varirati.

U svojoj knjizi *Hrvatska frazeologija*, Antica Menac ističe da se frazeologija svakog jezika može analizirati i u kontekstu pripadnosti različitim jezičnim stilovima.

Menac kao jedan od stilovanavodi stilski neutralnu frazeologiju koja se upotrebljava u svim jezičnim stilovima bez posebnih ekspresivno–emocionalnih obilježja (Menac 2007: 19). U ruskom bi primjer za taj oblik frazema bio *сдержанть слово* (Šanskij, Ivanov 1987: 85). U njemačkom jeziku je primjer za to frazem *auf der Hand liegeni* koristi se kada se želi izraziti da je nešto očito (*находиться под носом*).

Nadalje, veliki, ako ne i najveći dio frazema pripada razgovornom stilu (Menac, Fink–Arsovski, Venturin 2014: 5). Razgovorni frazemi koriste se u svakodnevnom govoru, a ponekad ih jeteško prevesti jer su specifični za određenu kulturu ili zajednicu. Primjer u njemačkom jeziku je *Das ist mir Wursti* znači ‘svejedno mi je/baš me briga’ (*мне все равно*), a u ruskom bi to bio primjer *быть на коне*.

Menac dalje navodi da postoji i još jedna verzija razgovornoga stila, a to je vulgaran stil koji je također bogat frazeologijom. Nadalje, postoji i krajnji oblik vulgarnog stila, a to je grubo vulgaran stil. Razgovornim frazemima često možemo dodati osobni ton i stav, što omogućuje da izraze odobravanje, neodobravanje, humor ili ozbiljnost naših riječi (Menac 2007: 19–20).

Govoreći o stilovima frazema, da se primijetiti kako nam njihova upotreba omogućuje da izrazimo širok spektar stavova, emocija i tonova, čime obogaćujemo naše razgovore. Također, koristeći neutralne oblike frazema, možemo komunicirati u različitim situacijama, ne otkrivajući previše o našim osobnim stavovima, ali istovremeno ističući raznolikost i bogatstvo našeg jezika.

2.5. Oblik frazema

Oblik frazema se odnosi na načine na koje se riječi kombiniraju kako bi stvorile ustaljene izraze –frazeme. Naime, to je upravo još jedan oblik klasifikacije frazema koji pridonosi njihovoj analizi.

Prema Menac, najčešći oblici frazema zapravo su skupovi riječi. Definira ih kao „svezu dviju ili više samostalnih riječi uz pomoćne riječi ili bez njih,, (Menac 2007: 18). Upravo ovi skupovi riječi često uključuju sintaktičke veze koje mogu biti neovisnog ili ovisnog tipa. U sintaktičkim vezama neovisnog tipa, komponente se povezuju pomoću nezavisnih veznika (npr. „i,, „ili,, „ali,,). Primjer za to je *ни рыба, ни мясо*, a u njemačkom jeziku *Angst und Bange*što znači ‘utjerati komu strah u kosti’ (*страх и тревога*).

Nasuprot tome, kao što ime sugerira, u ovisnim odnosima jedna komponenta ovisi o drugoj. Zavisna sastavnica je ta komponenta koja je gramatički ovisna i može biti imenica, glagol, pridjev ili prilog (Menac, Fink–Arsovski, Venturin 2014: 6). Primjer za to je *auf die Nerven gehen*što znači ‘ići na živce’ (*действовать на нервы*), a u ruskom *глава семьи*.

Menac ističe da oblik frazema može predstavljati skup riječi, fonetsku riječ ili rečenicu. Fonetska riječ predstavlja kombinaciju jedne naglašene samostalne riječi i jedne (ponekad dvije) nenaglašene nesamostalne riječi (proklitike ili enklitike), koje zajedno tvore naglašenu cjelinu. U ruskom jeziku primjer za to je *от злости*, a u njemačkom *bis aufs Haar*što znači ‘potpuno’(*до волос*).

Za frazeme kojima je rečenica osnovni strukturni oblik, ona može biti ili jednostavna ili složena rečenica. Složena rečenica može biti zavisnosložena i nezavisnosložena (Menac 2007: 18–19). Primjer za to je *сердце в пятки уходит*(*ушло*), a u njemačkom *Augen zu und durch* znači samo ‘stisni oči (ne obraćaj pozornost) i nastavi dalje’(*закрой глаза и пройди через это*).

2.6. Tipovi ekvivalencije frazema

Kako je već spomenuto, frazemi se dijele prema različitim aspektima i svrstavaju u kategorije. Jedna od tih kategorija je njihova ekvivalencija.

Prema definiciji Erle Hallsteinsdottir i Kena Farøa (2010: 140): „Pod ekvivalencijom se podrazumijeva jednakovrijednost koja se prije svega odnosi na oblik, značenje i funkciju jezičnih znakova u dva ili više jezika,,.

Koller (2007) objašnjava da se ekvivalencije smatra temeljnim teoretskim konceptom u prevoditeljstvu.

Stoga je kod usporedbe dvaju jezika važno prepoznati o kojoj vrsti ekvivalencije se radi u upotrijebljenim frazemima. Također je važno napomenuti da prema Korhonenu (2007: 577) postoji razlika između kvalitativne i kvantitativne ekvivalencije. U okviru ovog rada razmatra se kvalitativna ekvivalencije te se rad bavi trima osnovnim tipovima frazeološke ekvivalencije, koje prema Korhonenu (2007) nazivamo potpunom ekvivalencijom, djelomičnom ekvivalencijom i zamjenskom ekvivalencijom:

1. Potpuna ekvivalencija. Kao što i samo ime kaže, ovaj tip ekvivalencije predstavlja strukturno, semantički i leksički potpuno identične frazeme u izvornom i ciljanom jeziku, pri čemu frazemi također imaju isto značenje. Može se pretpostaviti da je to zbog činjenice da se prijevod u antičkim vremenima temeljio na istim izvorima. Prema Korhonenu (2007), kod pune ekvivalencije postoji sukladnost i oblika i značenja. Definicija koju Crudu (2012) koristi u svom radu dolazi od Doris Save, koja navodi da odnos ovih ekvivalenata ovisi o različitim uzrocima i faktorima. Kako Crudu nadalje prenosi, to su npr. povijesne i kulturne okolnosti, kao i razvoj u društvenom i političkom smislu. Također se spominje pripadnost istom kulturnom i geografskom području (CruDu 2020: 190). To podržava Korhonenovu definiciju, prema kojoj se ovi frazemi slažu i u svom obliku i značenju.
2. Djelomična ekvivalencija. Spektar mogućih podudaranja kod ovog tipa ekvivalencije je najveći. Općenito gledano, može se biti dijelom nečega na temelju najmanjih povezanosti ili najmanjih odstupanja jednoga od drugoga. Tako je i ovdje. Korhonen kaže da djelomična ekvivalencija uključuje varijacije u obliku, slikovitosti, metaforičnosti i djelomično konotacijama i učestalosti upotrebe (Korhonen 2007).
3. Zamjenska ekvivalencija. Kod ovog tipa ekvivalencije ne postoji podudarnost u izvornom i ciljanom jeziku. Može se samo nagađati zbog kojih uzroka je tako, ali općenito se može pretpostaviti da su kulturne razlike prevelike ili da se posebnost frazema ne može jednako prenijeti u svaki jezik. Stoga je potrebno različitim strategijama prenijeti učinak određenog izraza u ciljani jezik. Kako Korhonen kaže, kod zamjenske ekvivalencije ne postoji sustavna frazeološka ekvivalencija. Nije stoga

iznenađujuće da se naziva i nultom ekvivalencijom. Kod zamjenske ekvivalencije isključivo se razmatraju nefrazeološke mogućnosti ekvivalencije (Korhonen 2007: 581). Slobodna sintaktička sveza riječi, dakle parafraza, uvijek je moguća. U tom su smislu posebno zanimljivi ekvivalentni tvorbeni oblici riječi i pojedinačni leksemi iz lingvističke perspektive.

3. Somatski frazemi

Iako postoji širok spektar frazema, svi dijele nekoliko karakteristika. To su stabilnost, često ponavljanje i tipična izražajnost. Tako je i kod somatskih frazema.

Upravo somatski frazemi čine jednu od najvećih skupina u frazeologiji. Oni uključuju izraze koji koriste dijelove tijela kao sastavnicu, a proučavanje ovih frazema pomaže nam boljem razumijevanju veza između jezika i kulture (Kovačević 2012: 16).

Nadalje, Bogus objašnjava da razumijevanje jezika, koji stvara određena osoba, ne može biti plodonosno bez analize i razumijevanja toga vokabulara, koji je generiran spoznajom o sebi, a prije svega, bez analize somatskog vokabulara koji imenuje i odražava građu jezika. Stoga navodi kako nije slučajno što jesomatski leksik, koji je dio najstarijeg sloja riječi u svakom jeziku, dugo zanimao lingviste. Upravo veze između somatizama i okolne stvarnosti objašnjavaju se funkcionalnim ulogama dijelova tijela i njihovom simbolikom (Bogus 2006: 3).

Tu izjavu potvrđuje i Beljavskij koji navodi kako somatski frazeološki izrazi imaju duboke povijesne korijene i predstavljaju najčešće korišteni dio u sustavu frazeologije. To je objašnjeno time što je ljudsko tijelo postalo jedan od najpristupačnijih objekata za promatranje i proučavanje, a riječi koje označavaju dijelove ljudskog tijela toliko su drevne koliko i sama ljudska svijest (Beljavskij 1997: 19).

Kako ističe Kovačević, važno je naglasiti kako somatska sastavnica može obuhvaćati i unutarnje i vanjske dijelove tijela, ali ne uključuje apstraktne pojmove poput duše ili uma, tjelesne izlučevine poput znoja ili suza, niti geste koje nemaju samostalno frazemesko značenje (Kovačević 2012: 20–21).

U proučavanju somatskih frazema, frazeološka literatura ih često dijeli prema dijelovima tijela koje obuhvaćaju te prema načinu kako motiviraju značenje cijelog frazema. To uključuje podjele na topografske i anatomske somatizme. Kod anatomske somatske frazeme, značenje je motivirano izgledom ili samom anatomijom organa, dok somatski

frazemi mogu uključivati topografske somatizme poput unutarnjih i vanjskih organa, organa na prednjem ili stražnjem dijelu tijela, te lijeve ili desne strane.

Ipak, većina se somatskih frazema temelji na tome kako dijelovi tijela funkcioniraju, poput pokreta, probave ili osjetilnih funkcija. To pokazuje da je važnije kako tijelo radi nego kako izgleda ili gdje se nalazi (Turpa 2005: 197).

Također, možemo razlikovati djelomično i potpuno idiomatske somatizme. Svaki somatizam sastoji se od jednog ili više dijelova tijela ili tjelesnih organa (Kahl 2015: 81). To bi primjerice bilo *etwas hat Hand und Fuß* što znači ‘nešto ima glavu i rep’ (*у чего-то есть рука и нога*), a u ruskomu *страха глаза велики*.

Ova grupa frazema je možda najbližija na svim jezicima, s obzirom da je ljudsko tijelo gotovo identično u cijelom svijetu. Iako postoje određena odstupanja, prevladavajuće su sličnosti koje ih povezuju (Soubustová 2014: 13).

Upravo ta široka upotreba diljem svijeta svjedoči o univerzalnosti ljudskog iskustva i zajedničkim karakteristikama koje nas povezuju. Iako jezici mogu varirati, somatski frazemi pružaju zanimljiv uvid u način na koji ljudi percipiraju i izražavaju svoje tijelo te svijet oko sebe.

4. Usporedba ruskih i njemačkih somatskih frazema

ГОЛОВА – der Kopf

Glava kao sastavni dio tijela čovjeka često je korištena u frazeologiji. Definira se kao simbol nadmoći u vođenju, naređivanju i prosvjetljivanju, čineći je najvažnijim dijelom ljudskog tijela koje upravlja ljudskim postojanjem. Kao takva, predstavlja središte uma, snova i emocija, što implicira da je glava simbol duhovne manifestacije, dok tijelo predstavlja materijalnu egzistenciju (Kovačević 2012: 107).

- с головы до пят (до ног)

Ovaj frazem sadrži dvije sastavnice ljudskoga tijela –нога‘noga’ili пята‘peta’ иголова‘glava’. Također se sastoji od prijedloga *с* и *до*. Imenica *голова*‘glava’u ovoj je vezi ovisna, što sugerira sintaktičku vezu ovisnog tipa. Govoreći o stilu ovog frazema, treba istaknuti da je on univerzalno razumljiv i primjenjiv u različitim stilovima, pružajući precizan i slikovit način izražavanja. U njemačkom se jeziku koristi izraz *von Kopf bis Fuß*. Uspoređujući ruski i njemački frazem, uočavamo da postoji potpuna ekvivalencija ako se izraz upotrebljava s riječju *нога*‘noga’u oba jezika. Ipak ako se koristi riječ *пята*‘peta’u ruskom izrazu onda se tu radi o djelomičnoj ekvivalenciji. Ovaj se izraz koristi da označi da je nešto potpuno ili temeljito, obično se odnosi na osobu ili njen izgled.

- *рисковать головой*

Frazem *рисковать головой* je svestran i može se koristiti u različitim kontekstima i stilovima, od svakodnevnog govora do književnih i publicističkih tekstova. Sintaktička i morfološka struktura omogućava fleksibilnost u upotrebi. Nadalje, imenica *голова*‘glava’je ponovno ovisna jedinica te je zbog toga i veza ovisnog tipa. Na njemačkom jeziku ovaj frazem glasi *Kopf und Kragen aufs Spiel setzen*. Vidljivo je da je ključna riječ koja označava glavu prisutna u oba izraza. Ova se riječ koristi u prenesenom značenju da označi život ili osnovne vitalne interese osobe. Ostatak izraza *und Kragen aufs Spiel setzen* na njemačkom i *рисковать* na ruskom služi da izrazi riskiranje ili izlaganje opasnosti. Stoga je ovaj izraz određen djelomičnom ekvivalencijom.

Ovaj frazem sugerira da osoba ili subjekt poduzima hrabar ili riskantan korak, često s ciljem postizanja određenog cilja ili suočavanja s izazovom.

- *голова в облаках*

Ovaj se izraz često koristi za blagu kritiku osobe koja nije prisutna u sadašnjem trenutku ili pokazuje nedostatak pažnje. Također se može neutralno koristiti za opisivanje osobe koja je zamišljena ili duboko razmišlja. Vidljivo je da se radi o sintaktičkoj vezi zavisnog tipa, ali je ujedno i frazem koji može biti samostalna rečenica. Češće se koristi u razgovornom, neformalnom stilu. Na njemačkom jeziku glasi: *den Kopf in den Wolken haben*. Oba su izraza jednaka po strukturi i upotrijebljenim riječima te imaju isto figurativno značenje, što ih čini potpunim ekvivalentima.

- *голову потерять*

Ruskom frazemu *голову потерять* u njemačkom jeziku odgovara frazem *den Kopf verlieren*. Značenje i struktura frazema podudaraju se te to ukazuje na potpunu ekvivalenciju. Oblik frazema u oba jezika ukazuje na to da ova veza ne može stajati samostalno kao rečenica jer joj nedostaje subjekt kao vršitelj radnje. Također sugerira da je riječ *голова* 'glava' ovisna o glagolu *потерять/ verlieren* 'izgubiti'. Ova ovisnost označava da je glagol određen i potpun s dodatkom imenice *голова/ der Kopf* 'glava' radi formiranja smislene cjeline.

- *ломать голову(над чем-либо)*

Ovaj se izraz koristi kada netko ulaže puno mentalnog napora prilikom rješavanja određenog problema, donošenje odluke ili razumijevanje nečega kompleksnog. Isto tako je i sa njemačkim primjerom *sich den Kopf zerbrechen*. Struktura je ista kao i način uporabe koji je najčešći u svakodnevnom govoru, što ih čini potpuno jednakima. Nadalje, ovdje se radi o obliku koji je veza ovisnog tipa jer *голова* 'glava' potpuno prilagođava glagolu.

PYKA – die Hand

Sljedeća sastavnica ljudskog tijela koja će se promatrati u sklopu frazema su ruke. One imaju važno mjesto u frazeologiji i vrlo su česta sastavnica frazema. Predstavljaju osobu, instrument, djelatnost i vještinu. Na osnovi slika o rukama ljudi formiraju nadzor, slobodu djelovanja, posjedovanje i suradnju. Općenito, ljudska ruka znači snagu, jakost i zaštitu, a s pridjevnim odrednicama može simbolizirati darežljivost, gostoljubivost, sigurnost i pružanje pomoći. Lijeva i desna ruka imaju različitu simboliku: lijeva predstavlja slabost, raspad i smrt, dok desna označava racionalno, svjesno i logično, kao i agresivno i nervozno (Kovačević 2012: 115– 116).

- *рука руку моет*

Kao i u njemačkom tako i u ruskom, ovaj se frazem koristi za opisivanje uzajamne pomoći između dvije strane, često s naglaskom na korist u kojoj oba sudionika profitiraju. U oba jezika frazem može stajati kao samostalna rečenica: *Eine Hand wäscht die andere* ili *рука руку моет*. Gramatički, frazemi su vrlo slične, koriste jednostavne rečenične strukture s glagolom u prezentu i imenicom koja se ponavlja kao subjekt i objekt. Stoga pripadaju tipu potpune ekvivalencije. Također, koriste se u neformalnim kontekstima, ali mogu se prilagoditi za formalnije situacije poput novinarstva, političkih rasprava i književnosti. Oba frazema izražavaju uzajamnu pomoć ili podršku, često s negativnim prizvukom koji sugerira korupciju ili nepotizam. To ih čini korisnima za kritičke ili ironične osvrte na društvene i političke odnose.

- *из первых рук*

Izraz *из первых рук* na ruskom jeziku prevodi se na njemački jezik kao *aus erster Hand*. Oba izraza imaju slična značenja i koriste se kako bi označili izvor informacija ili iskustva iz prve ruke. Ovaj je stil frazema neutralan i uklapa se u većinu stilova jer predstavlja jasan i precizan način izražavanja. I ruski i njemački izraz imaju sličnu strukturu, sastavljeni su od prepozicije i pridjeva koji opisuju prvi, te imenice koja označava ruku. Dakle i ovdje je vidljiva potpuna ekvivalencija.

- *не покладая рук*

Ovaj izraz označava rad koji netko radi bez prestanka tj. zasukanih rukava. Na njemačkom jeziku ne postoji frazem koji direktno opisuje vršenje radnje. Najbliži način opisivanja bio bi *ohne Unterlass arbeiten* ili *unermüdtlich arbeiten*. Ako se već koristi frazem, značenje nosi i njemački frazem *arbeiten wie ein Kümmeltürke*. Ipak, ruska se verzija frazema svrstava u kategoriju somatizama, dok se njemačka varijanta više oslanja na etimološko podrijetlo kao sastavni dio frazema. Vidljivo je, dakle, da se radi o zamjenskoj ekvivalenciji. Njemačkise frazem koristi isključivo u neformalnom stilu. Također, može imati blago negativan ton i treba ga koristiti s oprezom, jer se temelji na starom stereotipu koji može biti osjetljiv. Ruski izraz nema negativan kontekst i može se koristiti u različitim stilovima.

- *махнуть рукой на кого / что*

*Махнуть рукой на кого/что*ruski je frazem koji znači odustati od nečega ili dignuti ruke. Iako doslovno znači ‘mahnuti rukom na nekoga/nešto’, figurativno označava odbijanje ili nezainteresiranost. Ovaj frazem koristi se samo u neformalnom stilu. Njegov je njemački ekvivalent *Eine Sache abhaken* ili *Jemanden/etwas abschreiben*, koji imaju slično značenje i koriste se na isti način. Ipak, ovdje se također radi o zamjenskoj ekvivalenciji s obzirom na to da frazemi nemaju podudarnih točaka osim u značenju koje dijele. Također, ponovno je ruska verzija frazema somatska.

- *руки не доходят*

U ruskom se jeziku ovaj frazem označava nedostatak vremena, volje ili sposobnosti za obavljanje nečega. Iako se na njemačkom može reći *die Hände kommen nicht dazu*, bolji izraz u ovom slučaju bi bio *ich komme nicht dazu*. Ovaj se frazem koristi u svakodnevnom govoru, ali njemačka verzija može zvučati nešto formalnije od ruskog ekvivalenta. Oba se frazema mogu smatrati zamjenskim ekvivalentima jer se mogu koristiti na istim jezičnim razinama i u sličnim situacijama, ali im struktura nije potpuno jednaka.

ГЛАЗА – die Augen

Oči su važna sastavnica frazema u mnogim jezicima, uključujući ruski i njemački. Kao dio tijela, oči simboliziraju percepciju, pažnju, znanje i emocije, što se ogleda u bogatoj frazeologiji. Oči mogu simbolizirati vidovitost, vrata u ljudsku dušu i sveznanje. One su povezane s inteligencijom, istinom, moralnošću, savjesti, oprezom i svjetlošću. Oči se često pojavljuju i kao simbol intelektualnog opažanja (Kovačević 2012: 108).

- *смотреть во все глаза/ смотреть в оба глаза*

Ovaj se frazem nanjemački jezik prevodi kao *alle Augen offen halten* ili *aufpassen wie ein Luchs*. Vidljivo je dakle da prvi oblik gotovo potpuno odgovara i ruskoj verziji. Ovi se frazemi koriste za izražavanje potrebe za velikom pažnjom i oprezom. Prisutan je u svakodnevnom jeziku s neutralnim tonom te se prilagođava stilu govora. U oba jezika frazemi su strukturalno slični i prenose iste ideje u različitim kulturnim kontekstima. Nadalje, u njemačkom je naglasak na otvorenim očima, što nije slučaj u ruskom jeziku. To čini ove fraze djelomično ekvivalentnima.

- *делать большие глаза*

Fraze *große Augen machen* i *делать большие глаза* dobar su primjer kako se frazeologija može prenijeti između različitih jezika s minimalnim gubitkom značenja ili stila. Oba frazema koriste slične slike za izražavanje iznenađenja ili šoka, što pokazuje univerzalnost određenih ljudskih iskustava i reakcija. Upotrebljavaju se u svakodnevnom, neformalnom govoru. Često se upotrebljavaju kako bi opisali reakciju iznenađenja ili šoka. Zbog svoje jednostavnosti i jasnog značenja, ove su fraze lako razumljive i često se koriste u raznim situacijama. Ova su dva frazema potpuni ekvivalenti. Njihova struktura, značenje i upotreba gotovo su identični.

- *не верить своим глазам*

Seinen Augen nicht trauen ili *seinen Augen nicht glauben* također kao i *не верить своим глазам* pokazuju da osoba ne može vjerovati u ono što vidi zbog iznenađenja ili nevjerice.

Usporedba s njemačkim izrazom pokazuje da oba jezika koriste slične metafore za izražavanje nevjerice u ono što se vidi. Oba su izraza jasna i razumljiva širokoj publici. Ovdje se također radi o potpunoj ekvivalenciji s obzirom da su frazemi jednaki u strukturi i stilu korištenja.

- *закрывать/закрывать глаза на что*

Izraz *закрывать/закрывать глаза на что* znači ignorirati nešto ili svjesno zanemariti neki problem ili situaciju. Njemački ekvivalent ovog izraza je *ein Auge zudrücken*. Oba su izraza kolokvijalna, ali se mogu koristiti i u formalnim kontekstima. Iako su strukture malo drugačije, smisao je isti. Ruski izraz koristi množinu *глаза* 'oči', dok njemački koristi jedninu *das Auge* 'oko'. Stoga se ovdje radi o djelomičnoj ekvivalenciji.

- *с глазу на глаз*

Ovaj imenički frazem ima značenje nasamo, bez svjedoka ili u četiri oka. U ruskom se jeziku upotrebljavaju i frazemski sinonimi *один на один, между (меж) четырёх глаз, тет-а-тет* (Menac, Fink Arsovski, Blažina, Venturin, 2011: 197).

Njemački ekvivalent za *с глазу на глаз* je *unter vier Augen*. Izrazi se razlikuju u doslovnom značenju 'oči na oči' naspram 'među četiri oka' te su zbog toga primjer zamjenske ekvivalencije. Izraz je prilagodljiv te se može koristiti u različitim situacijama, iako je naglasak obično na ozbiljnim razgovorima. Također, ovo je prikaz sintaktičke veze neovisnog tipa u kojoj su komponente povezane pomoću nezavisnih veznika

НОГА – das Bein

Kako navodi Kovačević, noga je organ kretanja i ona predstavlja simbol socijalne povezanosti. „Omogućuje zbližavanja, podupire druženje, ukida razmake – ima društveno značenje. U širem smislu noga je simbol života,, (Kovačević 2012).

- у лжи короткие ноги

Njemačka verzija ovog frazema je *Lügen haben kurze Beine*. Ovi frazemi prenose uvjerenje da laži ne mogu dugo ostati prikrivene i da će istina na kraju biti otkrivena. Isto tako, naglašavaju važnost iskrenosti i transparentnosti. Iako se često koriste u svakodnevnom govoru kako bi se podsjetilo na to da će neistine uvijek biti razotkrivene, ipak se mogu čuti i u formalnim situacijama. Ovoj je prikaz potpune ekvivalencije. U ovom izrazu, naglasak je na riječi *ложь/ die Lüge* ‘laž’, koja je središnji dio izraza, dok je opisni dio *ногу/ die Beine* ‘noge’ iskorišten kako bi se naglasila nemogućnost daljnjeg napretka laži.

- стоять одной ногой в могиле

Izraz *стоять одной ногой в могиле* u ruskom jeziku znači da je netko već vrlo blizu smrti ili jako bolestan – doslovno, stoji s jednom nogom u grobu. Njemački ekvivalent *mit einem Bein im Grab stehen* ima isto značenje. Oba se izraza koriste kada se opisuje teška zdravstvena situacija ili kada se osoba smatra blizu smrti. Struktura i značenje oba izraza su isti, što ih čini potpuno ekvivalentnima. Ovdje je slikovito prikazano da bez jedne noge ne možeš dalje, a ako je jedna noga negdje, druga već slijedi. Ipak, ključna je riječ u ovom izrazu *могила/ das Grab* ‘grob’, koja označava kraj u koji će noge zajedno sa životom upasti. Struktura se ostalih riječi orijentira prema toj riječi.

- протянуть ноги

Izraz *протянуть ноги* u ruskom jeziku znači umrijeti. Njemački ekvivalent ovog izraza je *die Radieschen von unten ansehen*, što doslovno znači ‘gledati rotkvice odozdo’. Oba se izraza koriste u kontekstu smrti, no imaju različite metaforičke prikaze. Stoga vidimo da se ovdje radi o zamjenskoj ekvivalenciji. Ruski je izraz somatski frazem dok njemački nije. Ovi se izrazi koriste za neformalno opisivanje smrti, s naglaskom na slikovite metafore specifične za svaki jezik.

- *ни в зуб ногой*

Ruski izraz *ни в зуб ногой* znači da netko nema pojma o nečemu. Njemački je ekvivalent frazem *keinen blassen Schimmer haben* i znači 'nemati ni najmanju ideju'. Oba se frazema upotrebljavaju prilikom opisa potpunog neznanja ili nerazumijevanja. Oni su kolokvijalni i uglavnom se koriste u svakodnevnom govoru. Upravo zbog svog opuštenog tona ovaj izraz nije namijenjen za korištenje u formalnim situacijama. Iako se razlikuju, semantičko značenje im je jednako. Ruski izraz koristi fizičku metaforu *зуб*'zub' i *нога*'noga' dok njemački izraz koristi metaforu svjetlosti ili ideje *blassen Schimmer*. Ovdje je dakle također vidljiv primjer zamjenske ekvivalencije.

- *встать с левой ноги*

U njemačkom jeziku izraz *mit dem linken Fuß aufstehen* ili *mit dem falschen Fuß aufstehen* znači 'ustati na lijevu nogu' i koristi se za opisivanje lošeg raspoloženja ili nesretnog starta dana. U oba se frazema vidi antičko vjerovanje u pojmove dobra i zla povezanih sa starinama. Tako je desna ruka bila ona koja označava uspjeh, a lijeva ne.

Ovi se izrazi koriste isključivo u svakodnevnom, neformalnom govoru. U oba frazema ključna riječ je *нога/ das Bein*'noga', što ostale gramatičke sastavnice čini ovisnima o njoj i tako tvori sintaktičku vezu ovisnog tipa. Upravo razlika u gramatici između izraza postaje još očitija kada se u njemačkom frazemu koristi riječ *falschen*'krivi' umjesto *linken*'lijevi'. Stoga se ovaj oblik frazema svrstava u djelomični tip ekvivalencije jer postoje mogućnosti različitih oblika u njemačkom jeziku.

СЕРДЦЕ – das Herz

Srce je središnji ljudski organ koji simbolizira ljubav, suosjećanje i razumijevanje, dok je glava simbol mudrosti i razuma. Na Zapadu srce se smatra središtem osjećaja, dok ga tradicionalne civilizacije vide kao središte inteligencije i intuicije. To pokazuje da u tradicionalnim kulturama spoznaja uključuje i osjećaje. Srce se općenito smatra središtem (Kovačević 2012: 120–121).

- *принимать/принять <близко> к сердцу*

Ovaj izraz označava veliku brigu i emotivno doživljavanje, kao i odnos prema nečemu s velikim interesom i pažnjom. Oba su dva izraza u svakodnevnom govoru, imaju sličnu strukturu i prenose istu ideju – da se nešto uzima k srcu. Njemački oblik frazema je *sich etwas zu Herzen nehmen*. U ruskom je jeziku pridjev gotovo opcionalan i ne mora se nužno koristiti. Gramatička je razlika između njemačkog i ruskog u tome kako se glagoli prilagođavaju u frazi ‘uzeti k srcu’. U njemačkom se jeziku koristi refleksivni glagol koji se mijenja prema osobi i broju subjekta, dok ruski također koristi glagole koji se mijenjaju prema osobi i broju, ali s drugačijim oblicima za svako lice. Ovdje se radi o potpunoj ekvivalenciji.

- *сердце на месте*

Fraza *сердце на месте* na njemačkom jeziku može se usporediti sa frazom *das Herz am rechten Fleck haben*. Često se koristi kao fraza koja opisuje mirnu i sretnu osobu koja se ne brine i koja se nalazi u ugodnoj situaciji. Može se koristiti u svakodnevnoj komunikaciji, ali najviše u književnosti. Razlika kod ovih frazema vidljiva je u sintaktičkoj strukturi te su stoga ovi frazemi primjer djelomične ekvivalencije. Ovaj frazem prema Kovačević, ima strukturu dvodijelne rečenice s jasno izraženim subjektom i predikatom (Kovačević 2012: 58–59).

- *золотое сердце*

Ein goldenes Herz na njemačkom jeziku i *золотое сердце* na ruskom jeziku posjeduju slično značenje, te ne postoji razlika u gramatici i strukturi. Naime, redosljed riječi i gramatička strukturasu jednaki. U njemačkom frazemu pridjev *golden* ‘zlatno’ stoji ispred imenice *das Herz* ‘srce’. Ovo je uobičajeni red riječi u njemačkom jeziku. U ruskom izrazu pridjev također dolazi ispred imenice, što je u skladu s ruskom gramatikom. Izraz se koristi za

opisivanje nečijeg karaktera ili osobnosti dragocjene poput zlata i označava potpunu ekvivalenciju.

- *положа руку на сердце*

Njemački primjer za ovaj frazem je *Hand aufs Herz*. Vidljivo je da se u oba jezika koriste dva dijela ljudskog tijela – *рука/ die Hand* ‘ruka’ i *сердце/ das Herz* ‘srce’ te se tu radi o duploj somatskoj sastavnici. Također, oba izraza imaju isto značenje i koriste se da bi se naglasila iskrenost, otvorenost ili obećanje. Ipak, postoji razlika u ovim izrazima. To je naime korištenje glagola u ruskom izrazu koji izostaje u njemačkom. Nadalje, u njemačkom ovo je sintaktička veza nezavisnog tipa, a u ruskom je ta veza ovisnog tipa. Stoga se ovdje ponovno radi o djelomičnoj ekvivalenciji. Također, izraz pripada razgovornom stilu.

- *камень с сердца свалился*

Izraz *камень с сердца свалился* ima sličan njemački ekvivalent koji glasi *ein Stein fiel vom Herzen*. Oba frazema koriste metaforu *камень/ der Stein* ‘kamen’ i *сердце/ das Herz* ‘srce’ kako bi izrazile osjećaj olakšanja. Njemački je oblik formalniji zbog upotrebe člana i glagolskog oblika, ali oba izraza opisuju osjećaj olakšanja ili oslobađanja od stresa, tjeskobe ili težine. Ova je fraza obično neformalna i može se koristiti u različitim kontekstima, od ležernog razgovora do neformalne pisane komunikacije. Vidljivo je da se radi o potpunoj ekvivalenciji.

НОС – die Nase

S obzirom da je tijelo sastavljeno od velike količine različitih organa u frazeologiji nisu svi jednako dominantni. Upravo Kovačević ističe kako nos nije toliko važan kao ruke ili glava, ali da ipak simbolizira oštroumnost, intuiciju, ponos i nametljivost (Kovačević 2012: 112).

- *водить за нос*

Ekvivalent ovom ruskom frazemu je njemački frazem *an der Nase herumführen*. Kao dio svakodnevnog govora ovaj se izraz koristi prilikom opisivanja manipulacije ili zavaravanja. Njemački frazem ima dodatak riječi *herum* 'okolo' dok u ruskom obliku ta riječ izostaje. Ipak, ovi su izrazi potpuni ekvivalenti jer je jezična nijansa ono što ih razlikuje i nije nešto na što se može direktno utjecati.

- *дальше своего (собственного) носа не видеть*

Ovaj se frazem koristi za izražavanje nečijeg uskog pogleda na svijet. U njemačkom jeziku postoji frazem sa jednakim značenjem i glasi *nicht über die eigene Nasenspitze hinausblicken*. Koristi se u neformalnim situacijama te stoga pripada razgovornom stilu jezika. Ipak, ovaj frazem ima jednu različitost u usporedbi ruskog i njemačkog jezika, a to je sama somatska jedinka *нос/ die Nase* 'nos'. Naime, u njemačkom se jeziku koristi *nos*, ali u kontekstu *die Nasenspitze* 'nosnog vrha', a ne samog nosa. Stoga se radi o djelomičnoj ekvivalenciji. Kod ovoga frazema radi se o obliku rečenice koja bi mogla stajati samostalno.

- *вешать/повесить нос*

Ovaj frazem opisuje situaciju kada je netko uzrujan zbog nekog neugodnog događaja. Frazem u njemačkom jeziku ima isto značenje, ali uz određene razlike. *Den Kopf hängen lassen* kao sastavnicu koristi riječ *der Kopf* 'glava', a ne *die Nase* 'nos'. Nadalje, oba se izraza koriste za opisivanje emocionalnih reakcija na neuspjeh ili razočaranje, ali se razlikuju u jezičnom obliku, kulturnom kontekstu i specifičnostima njihove primjene. Ruski je izraz skloniji upotrebi u emocionalnom neuspjehu u širokom rasponu situacija, dok se njemački izraz češće koristi kao reakcija na vlastiti ili profesionalni propust. Stoga su ovi frazemi dio kategorije djelomične ekvivalencije.

- *воротить нос*

Opisuje se kao izraz neprihvatanja ili prezira prema nečemu ili nekome. Njemački ekvivalent ovog izraza je *die Nase rümpfen*. Oba su frazema jednostavne strukture i sastoje se od glagola i imenice. Osim toga, oboje imaju isto značenje. Ipak, razlika u ova dva jednostavna izraza postoji, a ona je vidljiva u korištenom glagolu. Glagol *воротить* opisuje gestu koja pokazuje nepoštovanje ili odbijanje prema nečemu ili nekome, koristeći pokrete okretanja ili podizanja nosa dok glagol *rümpfen* opisuje fizički izraz krivljenja nosa kao izraza nepoštovanja ili neprihvatanja. Stoga se ovdje radi o djelomičnoj ekvivalenciji.

- *остаться с носом*

Ovaj se izraz upotrebljava kada netko ostane praznih ruku i ne ostvari željeni cilj. Njemački frazem koji se upotrebljava u ovoj situaciji je *mit leeren Händen dastehen*. Ovi se frazemi razlikuju po strukturi rečenice. U oba primjera komponente su dijelovi tijela, ali u njemačkom –*die Hände* ‘ruke’, a u ruskom –*нос* ‘nos’. Izrazi se mogu koristiti u različitim situacijama te ruski izraz nosi određenu emotivnu nijansu, dok njemački izraz opisuje situaciju bez posebnih emotivnih naglasaka, više se fokusirajući na sliku stajanja s praznim rukama u određenoj situaciji. Primjeri predstavljaju djelomičnu ekvivalenciju.

УХО – das Ohr

Kao što se može pretpostaviti, funkcija riječi uho u frazeologiji kao i u životu najčešće se povezuje sa sposobnošću slušanja (Kovačević 2012: 109).

- *слушать во все уши*

Izraz *слушать во все уши* u ruskom jeziku kao i u njemačkom jeziku koriste sličnu somatsku sliku– da opišu stanje kada netko pažljivo i s velikom pozornošću sluša. Vidljivo je dakle da je ovdje upravo slušni organ upotrijebljen kako bi dočarao apsolutnu koncentraciju prilikom slušanja odrađene informacije. Na njemačkom jeziku ovaj izraz glasi *ganz Ohr sein*. Ipak, ovi se izrazi razlikuju ponajviše zbog upotrijebljenog glagola. U ruskom jeziku izraz je potpuniji s obzirom na to da se koristi glagol *слушать* ‘slušati’, koji nedostaje u njemačkom izrazu. Zbog toga se u ovom primjeru radi o djelomičnoj ekvivalenciji.

- *по уши влюбиться*

U njemačkom jeziku za ovaj frazem ekvivalent je *bis über beide Ohren verliebt sein*. Koristi se u svakodnevnom govori prilikom opisivanja nekoga tko je potpuno zaljubljen. Iako ovaj izraz prenosi duboku emociju, korištenjem riječi *uho* dodaje se određena opuštenost i simpatičnost. Njemački je izraz malo složeniji, dok je ruski kraci i sažetiji, ali to je jezična nijansa. Ovo je stoga primjer potpune ekvivalencije.

- *уши вянут*

Izraz se koristi figurativno za opisivanje nečega što je toliko neugodno slušati da izaziva osjećaj nelagode ili neugodnosti. U njemačkom također postoji izraz za izražavanje ove situacije i glasi *jemandem rollen sich die Fußnägel auf*. Iako oba izraza prenose isto značenje nelagode, njihov je gramatički sastav različit. Glavna je razlika u somatskom djelu. Na njemačkom se kao glavna komponenta koriste *dieFußnägel* ‘nožni nokti’, a na ruskom – *уши* ‘uši’. Oba su predviđena za korištenje u svakodnevnom govoru. Ovdje se dakle radi o djelomičnoj ekvivalenciji.

- *держатъ ухо востро*

Ovaj se izraz koristi u situacijama kada želimo opisati kako je netko pažljiv, oprezan. U njemačkom postoji ekvivalent koji glasi *die Ohren spitzen*. Mala razlika uočljiva je u ovim frazemima jer se u ruskom izrazu naglašava kontinuirana pažnja i opreznost koja sugerira da je potrebno stalno biti na oprezu. U njemačkom izraz implicira trenutnu pažnju, kao da se netko fokusira na nešto što je upravo rečeno ili što se upravo događa. S obzirom da je ova razlika minimalna, ovdje se radi o potpunoj ekvivalenciji.

- *покраснеть до ушей*

Ova frazeološka jedinica znači jako pocrvenjeti, odnosno pocrvenjeti po cijelom licu. Obično se upotrebljava kada osoba naglo pocrveni od srama ili nečeg drugog. U njemačkom se za izražavanje ovog stanja koristi izraz *bis über beide Ohren rot werden*. Dakle, oba izraza koriste riječ *уш/ die Ohren* 'uši' kao somatsku sastavnicu. U njemačkom se također koristi glagol *pocrvenjeti*, ali frazem ima dužu i detaljniju konstrukciju koja dodatno naglašava intenzitet crvenjenja. Ponovno se tu radi o jezičnim nijansama te se ovdje radi o potpunoj ekvivalenciji.

5. Zaključak

Kroz ovaj rad vidljivo je da postoji dosta podudaranja kada su u pitanju njemački i ruski somatski frazemi, ali i poneko odstupanje. S obzirom na to da su frazemi birani nasumično iz različitih priručnika i internetskih izvora, cilj je bio pružiti uvid u tipove sličnosti i različitosti među somatskim frazemima dvaju jezika.

Голова/der Kopf 'glava', kao prva sastavnica somatskih frazeoloških jedinica uzetih za analizu, pokazala je da od pet navedenih primjera tri ruska frazema imaju pune ekvivalente u njemačkom jeziku. Kod druga dva govorimo o djelomičnoj istovrijednosti, au ovom slučaju važno je istaknuti primjer *с головы до пят (до ног)*, koji, ovisno o korištenoj riječi, može biti puni ili djelomični ekvivalent primjera u njemačkom jeziku. Štoviše, ovaj je izraz poseban zbog dvostruke somatske komponente.

U sljedećoj skupini somatskih frazema glavna komponenta je riječ *рука/ die Hand* 'ruka', barem u ruskim primjerima. Naime, od navedenih pet primjera više je primjera zamjenske nego potpune ekvivalencije. Tri primjera su dio ove nulte ekvivalencije, a preostala dva primjera predstavljaju potpunu ekvivalenciju.

To je upravo i dobar pokazatelj frazeološke i jezične raznolikosti odabranih jezika.

Глаза/ die Augen 'oči' kao sastavnica frazema u ovoj analizi imaju primjere za sve vrste ekvivalencije. Naime, dva su frazema dio potpune, a dva su dio djelomične ekvivalencije. Primjer *с глазу на глази* različite varijacije u ruskom jeziku, ali upravo se ovaj oblik ne podudara s njemačkim oblikom.

Ostali primjeri potpune ekvivalencije dobar su prikaz jezične jednakosti uočljive kroz frazeme i odabrane rijeci kojima se ističe to preneseno značenje.

U frazemima sa sastavnicom *нога/ das Bein* 'noga' također se pojavljuju svi primjeri ekvivalencije, a pojavljuje se i dvostruka somatska sastavnica. Ona je vidljiva u primjeru *ни в зуб ногой* te u usporedbi s njemačkim primjerom posjeduje nultu ekvivalenciju.

Dva primjera predstavljaju potpunu ekvivalenciju, dok su od ostala dva prisutni jedan primjer zamjenske (nulte) i djelomične ekvivalencije u usporedbi s njemačkim jezikom.

Frazemi sa riječju *сердце/ das Herz* 'srce' kao glavnom sastavnicom također imaju primjer sa dvostrukom somatskom komponentom, *положа руку на сердце*. Nadalje, u svim primjerima izražava se određena emocija što je usko povezano s generalnom simbolikom srca.

Uočljivi su dakle frazemi s potpunom (tri frazema) i djelomičnom ekvivalencijom (dva frazema), dok nulta ekvivalencija nije prisutna.

Kod primjera sa sastavnicom *нос/ die Nase* 'nos' većinski prevladava djelomična ekvivalencija. Četiri od pet primjera imaju upravo djelomičnu ekvivalenciju. Zanimljivo, to je zbog činjenice da njemački koristi drugačiju somatsku komponentu.

To je vidljivo na primjeru *вешать/повесить нос*, a u njemačkom je glavna komponenta *der Kopf* 'glava'. Jedini potpuni ekvivalent je frazem *водить за нос*.

U zadnjoj grupi analiziranih frazema čija je glavna sastavnica *ухо/ das Ohr* 'uho' nije vidljiv niti jedan primjer dvostruke somatske komponente.

Ipak, jedan se primjer posebno ističe, a to je *слушать во все уши*. Naime, to je dobar primjer upotrebe organa u potpunom smislu njegovoga uobičajenoga značenja (slušanja). Uz to, izraz je pojačan upotrijebljenim glagolom „slušati,.. Ostali su frazemi primjeri potpune (tri frazema) i djelomične (jedan) ekvivalencije.

Zaključno, ova je analiza pokazala značajnu sličnost između somatskih frazema ruskog i njemačkog jezika, ali je također istaknula određene razlike koje možda na prvu nisu uočljive. Iako su neki frazemi imali punu istovrijednost, mnogi su pokazali djelomične ili zamjenske ekvivalente, što naglašava kulturne i jezične specifičnosti svakog jezika. Upravo uz pomoć frazema ovaj rad daje uvid u raznolikost i bogatstvo frazeoloških izraza te ističe važnost somatskih frazema u razumijevanju kulturnih konotacija i jezičnih nijansi.

6. Izvori

6.1. Literatura

1. Bally, C. (1921). *Traité de stylistique française* (Vol. 2). C. Winter.
2. Beljavskij, S.N. (1997). *Frazeologizmy govorjat o mnogom*. Minsk: Vysšaja škola.
3. Binovič, L. E. (1995). *Nemecko–ruskij frazeologičeskij slovar'*. Moskva, Akvarij.
4. Bogus, Z.A. (2006). *Somatizmy v raznosistemnyh jazykah: semantiko slovoobrazovatel'nyj i lingvokul'turologičeskij aspekty (na materiale ruskogo, adigejskogo i anglijskogo jazykov)*. Doktorska disertacija, Adigejsko državno sveučilište. Majkop, 2006.
5. Burger, H. (2003). *Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin, E. Schmidt.
6. Burger, H., Buhofer, A. H., Sialm, A.& Eriksson, B. (1982). *Handbuch der phraseologie*. Walter de Gruyter.
7. Crudu, M. (2012). *Äquivalenzverhältnisse onymischer Phraseme am Beispiel des Deutschen und Rumänischen. Zum interkulturellen Austausch durch Übersetzungen*. Germanistische Beiträge, 31, 185–198.
8. Donalies, E. (2009). *Basiswissen Deutsche Phraseologie*. Tübingen: Francke.
9. Duden, Band 11 (2002). *Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. Mannheim: Dudenverlag.
10. Fleischer, W. (1997). *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. 2. Aufl. Tübingen.

11. Fink–Arsovski, Ž. (2002). *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Zagreb: Filozofskifakultet.
12. Hallsteinsdóttir, E., Farø, K. (2010). *Interlinguale Phraseologie: Theorie, Praxis und Perspektiven*. *Yearbook of Phraseology*, 1(1), 125–158.
13. Kahl, S. (2015). *Kontrastive Analyse zu phraseologischen Somatismen im Deutschen und Italienischen* (Vol. 21). University of Bamberg Press.
14. Koller, W. (2007). *Probleme der Übersetzung von Phrasemen*. Berlin
15. Korhonen, J. (2007). *Probleme der kontrastiven Phraseologie*. In *Phraseologie* (pp. 574–589).
16. Kovačević, B. (2012). *Hrvatski frazemi od glave do pete*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
17. Melvinger, J. (1984). *Leksikologija*. Osijek: Pedagoški fakultet.
18. Menac, A. (1970). „O strukturi frazeologizma,„. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika* 18 (1), 1–4.
19. Menac, A. (2007). *Hrvatska frazeologija*. Zagreb: Knjigra.
20. Menac, A., Fink–Arsovski, Ž., Mironova, I. B., Venturin, R. (2011). *Hrvatsko–ruski frazeološki rječnik*. Zagreb: Knjigra.
21. Omazić, M. (2014). „Konceptualna metafora u frazeologiji,„. U: Stanojević, M. M. (ur.), *Metaforekoje istražujemo: suvremeni u konceptualnu metaforu* (27–45). Zagreb: Srednja Europa.
22. Palm, C. (1995). *Phraseologie: eine Einführung*. Gunter Narr Verlag.

23. Schem, H. (1993). *Deutsche Idiomatik: Wörterbuch der deutschen Redewendungen im Kontext*. Stuttgart: Ernst Klett Verlag für Wissen und Bildung.
24. Simeon, R. (1969). *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska.
25. Soubustová, J. (2014). *Somatische Phraseologie im Deutschen*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
26. Šanskij, N.M., Ivanov, V.V. (1987). *Sovremennyj russkij jazyk*. Moskva: Prosveščenie
27. Tyrpa, A. (2005). *Frazeologia somatyczna. Związki frazeologiczne o znaczeniach motywowanych cechami części ciała w gwarach polskich*.
28. Vinogradov, V. V. (1977). „Ob osnovnyh tipah frazeologičeskikh jedinicy v russkom jazyke,„. U: Vinogradov, V.V. *Izbrannye trudy. Leksikologija i leksikografija*. Moskva. Str. 140–161.

6.1. Web-literatura

1. Valgina N., Rozentelj D., Fomina M. 2001. *Sovremennyj russkij jazyk*. Moskva. <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook107/01> (Pristup: 12.05.2024.)
2. Russkie frazeologizmy v kartinkah. URL: <http://idioms.chat.ru> (Pristup: 20.06.2024.)
3. Bol'šoj slovar' russkih pogovorok. URL: <http://dic.academic.ru/contents.nsf/proverbs/> (Pristup: 26.08.2024.)
4. Tolkovyj slovar' Ožegova. URL: <http://dic.academic.ru/contents.nsf/ogegova/> (Pristup: 26.08.2024.)
5. Bol'šoj tolkovo– frazeologičeskij slovar' Mihel'sona. URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/michelson_new/ (Pristup: 27.08.2024.)

6. Učebnyj frazeologičeskij slovar'. URL: <http://phraseologiya.academic.ru/>(Pristup: 27.08.2024.)
7. Frazeologičeskij slovar' ruskogo literaturnogo jazyka. URL: <http://phraseology.academic.ru/>(Pristup: 27.08.2024.)
8. Slovar' mnogih vyraženij. URL: http://all_words.academic.ru/ (Pristup: 27.08.2024.)
9. Bol'šoj rusko–anglijskij frazeologičeskij slovar'. URL: https://phraseology_ru_en.academic.ru/(Pristup: 27.08.2024.)
10. Duden | Sprache sagt alles. URL: <https://www.duden.de/>(Pristup: 27.08.2024.)
11. Spravočnik po frazeologii. URL: https://frazelog_ru.academic.ru/ (Pristup: 29.08.2024.)
12. Frazeologičeskij slovar' ruskogo jazyka. URL: https://phrase_dictionary.academic.ru/ (Pristup: 29.08.2024.)
13. Frazeologizmy – primery, značenija, kartinki. URL: <http://frazbook.ru/>(Pristup: 29.08.2024.)
14. Wiktionary. URL: <https://de.wiktionary.org/wiki/Wiktionary:Hauptseite>(Pristup: 29.08.2024.)
15. Universal'nyj rusko–nemeckij slovar'. URL: https://universal_ru_de.academic.ru/(Pristup: 30.08.2024.)
16. Osnovy duhovnoj kul'tury (enciklopedičeskij slovar' pedagoga). URL: https://spiritual_culture.academic.ru/(Pristup: 03.09.2024.)

7. Sažetak: Somatski frazemi u ruskom i njemačkom jeziku

U ovom diplomskom radu naglasak je na usporedbi i analizi ruskih i njemačkih frazema koji kao sastavnicu imaju dijelove tijela. Kao temelj za analizu prikazana je sama povijest frazeologije i frazema te njihove karakteristike. Najprije se ističe razlika između sveze riječi i frazema, a naglasak se stavlja i na podrijetlo frazema, njegov funkcionalni stil i oblik. Kako bi se što bolje istaknule sličnosti i razlike između njemačkih i ruskih frazema, u teoretskom dijelu prikazana su tri oblika ekvivalencije koja se mogu pojaviti.

Nadalje, opisane su i same somatske fraze koje su zapravo jedne od najslučajnijih na cijelom svijetu, s obzirom da je ljudsko tijelo više–manje isto kod svih ljudi.

Analiza se sastoji od odabranih frazema koji kao sastavnice imaju glavu, ruke, oči, noge, srce, nos i uho, a za svaki dio tijela navedeno je pet frazema na ruskom kao polaznom jeziku i njemačkom kao usporednom jeziku. Naglasak je na već spomenutim elementima idioma, a posebno stupnju ekvivalencije koji najbolje predstavlja sličnosti i razlike ne samo frazema, nego i jezika i kulture općenito.

Ključne riječi: somatski idiomi, ruski jezik, dijelovi tijela, ekvivalentnost

8. Резюме: Соматические фразеологизмы в русском и немецком языках

В данной дипломной работе проводится сравнение и анализ русских и немецких фразеологизмов, в состав которых входят части тела. Теоретической базой для анализа послужили труды российских и зарубежных фразеологов. Прежде всего проводится различие между свободным словосочетанием и фразеологизмом, а также делается акцент на происхождении устойчивого выражения, его функциональном стиле и форме. Чтобы лучше выделить сходства и различия между немецкими и русскими фразеологизмами, в теоретической части представлены три формы эквивалентности, которые могут возникнуть.

Кроме того, описаны и сами соматические фразеологизмы, которые на самом деле являются одними из самых схожих во всем мире, учитывая, что человеческое тело более или менее одинаково у всех людей.

Анализируются выбранные фразеологизмы, компонентами которых являются голова, руки, глаза, ноги, сердце, нос и ухо, а для каждой части тела приведено по пять фразеологизмов на русском языке как языке оригинала и немецком языке как языке сравнения. Акцент делается на уже упомянутых элементах фразеологизмов и особенно на степени эквивалентности, которая лучше всего отражает сходство и различие не только идиом, но и языка и культуры в целом.

Ключевые слова: соматические фразеологизмы, русский язык, части тела, эквивалентность.

9. Abstract: Somatic idioms in Russian and German

In this thesis, the emphasis is on the comparison and analysis of Russian and German phrases that have parts of the body as a component. The history of phraseology and idioms and their characteristics are presented as the basis for the analysis. First, the difference between a set of words and a phrase is highlighted, and emphasis is placed on the origin of the phrase, its functional style and form. In order to better highlight the similarities and differences between German and Russian phrases, the theoretical part presents three forms of equivalence that can appear.

Furthermore, the somatic phrases themselves are described, which are actually one of the most similar in the whole world, given that the human body is more or less the same in all people.

The analysis consists of selected idioms that have the head, hands, eyes, legs, heart, nose and ear as components, and for each part of the body five idioms are listed in Russian as the source language and German as the comparative language. The emphasis is on the already mentioned elements of the idiom, and especially on the degree of equivalence, which best represents the similarities and differences not only of idioms, but also of language and culture in general.

Key words: somatic idioms, Russian language, body parts, equivalence